

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 frt — kr.
félévre . . . 3 — —
negyedévre . . . 1 — 50 „
Egy szám ára: 12 kr. o. é.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6 sz. a.

Felölös szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 7 kr.,
többször közölve 5 kr.
Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: Örvendetes jelenség. (Bierbrunner Gusztáv.) — Szilárd János domonyi ev. lelkésznek, július hó 15-én Budapesten, a pestmegyei esperességi papi értekezleten felolvasott értekezése. Szilárd János. — Belföld. — Külföld. — Vegyesek. — Pályázatok.

Örvendetes jelenség.

Régi igazság, hogy a világ olyan, a minőnek nézzük. Ez onnan van, hogy saját körülményeink, kedélyállapotunk és szellemi felfogásunk szerint ítélünk meg mindent, a mi körülünk van és történik. Ezen alapokon annyira beleélhetjük magunkat a dolgok bizonyos felfogásába és megítélésébe, hogy akkor is szívósan ragaszkodunk hozzá, a midőn a közélet minden mozzanata már teljesen megváltozott és új fogalmakat, új czélokot és törekvéseket teremtett.

Vannak idők, a mikor még a protestantismus terén is találkozunk ezen tüneménnyel, ámbár a protestantismus jelszava a haladás. Mert ha valahol, úgy kétségkívül Philippibeliekhez írott levél III. r. 12—14. versben legvalódiabban körül van írva a protestáns egyház feladata: „Non quod jam acceperim, aut jam perfectus sim, sequor autem, si quo modo comprehendam, in quo et comprehensus sum a Christo Jesu. Fratres! ego me non arbitror comprehendisse; unum autem, quae quidem retro sunt obliviscens, ad ea vero, quae sunt priora, extendens me ipsum, ad destinatum persequor, ad bravium supernae vocationis Dei in Christo Jesu.“

Mily örvendetes jelenség ennél fogva, hogy ev. egyházunk közéletének minden mozzanata a mellett tanuskodik, miszerint sem eddigi működésünkkel, sem eddigi egyházi berendezéseinkkel megelégedve nem vagyunk, hanem czélszerűbb, tökéletesebb, áldás-hozóbb állapotok után törekszünk. Még azon nyilatkozatok és felszólalások is, melyek egyházi életünk jelenlegi állapotát sötét, sok kedélyben lehangolást és szomorkodást előidéző színekben festik, lelkem előtt biztató, bátorító, tette serkentő szövegek. mert arról győznek meg, hogy bennünk még létezik élet erő és munkaképesség, különben nem ismernők fel gyengéinket, hiányainkat, gyarlóságainkat s nem kiáltanánk helyesebb berendezések, buzgóbb lelkészek

és tanítók, jámborabb, hitelesebb egyházak és telibb templomok után.

Nem is képzeltetni, mily termékenyítőleg hatnak eme nyilatkozatok és felszólalások.

A mit például nt. Scholcz Gusztáv, budapesti lelkésztársam nyílt levele következtében a pozsonyi theol. akadémia mély tudományú, gondolataiban és irányában egyaránt magasröptű igazgatója „A lelkész-képzésről“ és a nyíltzemű és praktikus eperjesi theol. tanár Mayer Endre úr „A lelkész-tanító képzésről s egyebekről“ e tisztelt lapokban közölni szivesek voltak, az nemcsak arról tanuskodik, hogy theologiai intézeteink rendszere és tanítási eredménye az egyház gyakorlati követelményeivel még nincsen összhangzásban, hanem arról is, hogy valamint az egyház gyakorlati követelményei szaporodnak, azon mértékben törekednek theol. tanáraink a leendő lelkészeket azon tudományos képzettséggel ellátni, mellyel a közélet terén ama gyakorlati követelményeknek megfelelhessenek.

Valóban az említett két cikksorozatból sokat tanulhatnak nemcsak a hitjelöltek, hanem tényleges lelkészek is. Amazok, hogy a theologiai pálya az egész ember szellemi tevékenységét követeli, ha az egyház hasznos, áldásosan működő szolgálói lenni akarnak; emezek, hogy régen túl vagyunk amaz időn, melyben valaki pap és tanító is lehetett anélkül, hogy mindegyik szakból oklevéllel bírt volna.

Mindnyájunkat pedig arra figyelmeztethet a két cikksorozat, hogy egyházunk lelkészekkel és tanítókkal való ellátása napról napra drágább lesz és hogy daczára a szaktudományok szaporodásának és azon hangoztatásnak, mely szerint egy szaktudomány egészen igénybe veszi az ember szellemi erejét, talán mégis ajánlatos volna átnézni a mi erdélyi szász testvéreinkhez, kiknél minden theologus egyszersmind paedagogus is és előbb mintsem lelkész állást nyerhet, tanítónak vagy tanárnak kell lennie.

Megfontolandó volna ez már azért is, mert amaz, a szászoknál divó rendszer mellett az iskola csakugyan veteményes kertje az egyháznak, holott azon iránynál fogva, mely nálunk mindinkább divatba kezd jönni, ez a veteményes kert ma holnap csak pusztá illusio lesz.

Gondolom az impulsus egy erre vonatkozó beható eszmecsere a két tartalomdús cikksorozat által adva van és ha esetleg ez az eszmecsere nem is fejlődne ki valami élénknek, részemről mindazáltal örvendetes jelenségnek tartom, hogy két mélyen tisztelt cikkirő a lelkes-képzésre vonatkozólag oly tág láthatárt nyitott előttünk.

Nem kevésbé mozgékony és tökéletesedés után törekvő a mi hivatalban álló lelkesységünk. Azon keserű feliratú cikkek: „Pigra massa,“ „A pigra massa válasza,“ „Non pigertas sed paupertas“ egytől egyig azt bizonyítják, hogy távolról sincs szándékunk poshadni. Élmi és működni akarunk! Élmi és működni egyházunk szolgálatában s bár erőnk gyakran megbénítva, akaratum sokszor bilincsekbe van verve az élet mostoha külviszonyai által, bizvást mondhatni, hogy fényes nappal lámpavilággal kereshetjük azt a lelkeszt, kinek lelkéből minden egyházának szentelt törekvés vágy végkép kihalt volna.

Mondják bár szűktermésűnek egyházi irodalmunkat, annyit az mégis felmutat, hogy a ki tehet, tesz, a ki tanácsolhat, tanácsol, a ki tájékozatlan, kérdez, a ki másba fogni nem akar, legalább kifogásol, de absolut tétlenség alig észlelhető. Ki merné tehát állítani, hogy ez nem örvendetes jelenség?

Igaz, hogy ezen mozgékony-ság nem oly egyöntetű, mint a hatalmas róm. kath. egyházban, de ez nem is lehet és én ezen egyöntetűség után sohasem vágyódom. Nem felel meg a protestantismus lényegének. A ki e szempontból irigy szemmel kacsint a tulsó táborba, annál a protestáns öntudat valami által megingattatott s veszélyben forog, a szentelt vizet valami nagyon csábító üdveszköznek tartani.

Avagy találhatni-e a protestantismus történetében egy kort, melyben az egyházi tevékenység, akár irodalmi, akár gyakorlati, a kath. tevékenységhez hasonlítható egyöntetűséget felmutatott volna. Nem! És ne is mutasson fel soha, mert a mely pillanatban ezt felmutatná, azon pillanatban megszűnnék protestantismus lenni.

Minél élénkebb nálunk az eszmecsere, a pro et contra-felszólalások, annál örvendetesebb jelensége az életképességünknek. A baj legfeljebb az lehet, hogy sokan tétovázna s késedelmeskednek tapasztalataik közlésével, meggyőződésük kimondásával.

De igaz, egy nagy fekete pont ékteleníti egyházunk láthatárát. Nem vagyunk egyértelműek a zsinat megtartására vonatkozólag. Épen azon kerület öt egyházmegyéje, mely kerületben országos theol. akadémiánk áll, vonakodik a zsinaton részt venni. Ezt tán csak nem nevezhetjük örvendetes jelenségnek? Megvallom, hogy nem. Azonban valami lesújtó,

kétségbeejtő szerencsétlenségnek sem tartom. Ha zsinatra menni vonakodók hitbéli okoknál fogva távol akarnak maradni, majd meggyőződnek, hogy a zsinat hitük bástyáját nem lerontani, hanem erősíteni akarja és megtérnek. Ha anyanyelvüket féltik, meglátják, hogy attól megfosztani senkinek eszébe nem jut. És én ezen kalamitással szemben is azt, hogy ezen kerület élén egy czéltudatos, mély tudományu és egyházát hűn szerető püspök áll, örvendetes jelenségnek tartom.

Általában véve a valódi, tetterős és tette képes élet nem egyéb, mint surlódás, nemes czélok miatti surlódás. És még ez egyházunk terén létezik, egyházunkat tönkremenéstől nem féltem, mert ez életképességének mindenkor örvendetes jelensége.

Bierbrunner Gusztáv.

Szilárd János domonyi ev. lelkésznek,

július hó 15-én Budapesten, a pestmegyei esperességi papi értekezleten

felolvasott értekezése.

Nt. Testvérek!

Nem sokáig kellett gondolkoznom, miről tartsak felolvasást. A zsinati §§-ok tömkelegében, melyek mint javaslat közkézen forognak s a hivatalos egyházaknak hivatalból megküldettek, — hiába keressük azon tárgyat, melyet megvitatni, megvilágosítani óhajtok. Úgy látszik azok a paragraphusok az egyház terén működő egyénekre csak kötelességeket róvnak, de jogokat alig nyújtanak. A paragrafusok tömegét úgy képzelem, mint a babaszínház egyes szereplő hőseit, melyeknek egyes mozdulatait drótok, vagy legalább czérnaszálak segítségével mozgatják jobbra, balra, előre, hátra.

Szellemtelen, háládatlan munka ez. Az egyház nagy testét ilyen §§-okkal bölcsen kormányozni, czéljának eléréséhez közelebb vinni nem lehet. Kenyér kell annak, hogy szerves egésztest képezzen.

Az egyház — mint erkölcsi testület épen úgy, mint az emberi lény lélekből és testből áll, egészséges fejlődéséhez lelki és testi kenyérrre van szüksége.

A lelki kenyérből oly bőven kijut az egyháznak, szinte a csömörlésig; mert hiszen az evangélium éltető és világító szövétnekét magasan lobogtatja Istennek még azon szolgája is, ki a társadalmi külső, finom szabályok nivóján nem áll; benne él a krisztusi igaz szellem, mert ezzel foglalkozik, ez képezvén még álmai szövédékét is. Igaz keresztyéni szellemtől áthatottan működve, csak tiszta, keresztyéni lehet az, miről szóll, miről tanít, miről elmélkedik nyiltan a templomban épen úgy, mint a közönséges életben.

De legyen bármely ember bármennyire fenkölt szellemű, okos, művelt, finom érzésű, a léleknek eme gazdag kincseivel fenn nem tarthatja magát. Mert míg a földön élünk és vagyunk, angyalok,

puszta szellemi lények nem vagyunk; testi szükségleteink vannak, melyeket, ha ki nem elégíthetünk, a lélek felmondja szolgálatát a testnek, fennakadás dissonantia áll be; küzdelem a lélek és test között, minek vége az erősebb győzelme a gyengébb felett, elvállása a léleknek a testtől, — mit közönségesen halálnak nevezünk.

Oly messzire nem megyek, hogy az enyészeti örvényét látnám ez idő szerint azon isteni intézmény, azon magas valláserkölcsei testület közelében, melynek mi is magasztos érdekeit sziveinken hordozzuk és melengetjük, fenséges, isteni céljait a megvalósulás stadiumába juttatni törekszünk; de mégis ki ne látna be, hogy az egyház, — bár e földön üdvintézmény is, — e világban él és működik; testi, anyagi, világi eszközök felhasználásával halad magasztos célja felé, mely úgy is csak a folytonos törekvés feladata maradhat, egy szóval a „nervus rerum gerendarum“-ot nem nélkülözheti.

A megküldött paragraphusok tömkelegében ilyen irányt, ilyen törekvést nem látok én. Pedig nemcsak Isten igéjével él a földön az egyház, hanem kenyérral is. Azért templomaink, nem remek alkotásai a művészetnek, hanem azon alúl nagyon alacsony fokozatúak, sok helyütt vakolatlanok, megszelemlenek, szegényesek, sőt itt-ott a tisztaság követelményeitől is messze állanak, porosak, pókhálóság; iskoláinkat pedig az anyagi tehetetlenség miatt a más felekezettiek műcsarnokai fénytükkel nagyon is beárnyékolják, elhomályosítják.

Félette hosszúra nyúlna értekezésem, ha mindazon okokat elő kellene sorolnom, melyek egyházaink és iskoláink ily szegényes, siralmas állapotát eredményezik, vagy ha az okokat megszüntető javaslattal állanék elő; én most csupán egy hasonló, de nem egészen azonos bajra óhajtom a Nagytiszteletű papi értekezlet nagybecsű figyelmét felhívni, arra; mely már a XIII. szepesi városi esperességből, Nógrádból, a mi szomszéd és anyaesperességünkől, legközelebb pedig Zólyomból több ajakról áthangzott hozzánk, melynek veleje ez:

„Isten országának hírnökei, a lelkesek rosszul, méltatlanul vannak díjazva.“! Miben áll a mi fizetésünk? Terményben és a papi földek termésében.

A papi jövedelemnek a készpénz legkevesebb helyen adja túlnyomó részét, többnyire annyit sem, a mennyi egy mosogató szolgáló bérére elég lenne. Nekem pl. az egyháztól van 11 firt készpénz fizetésem, cselédemnek van 60 firtja.

A consipatióból és földjeink terméséből kell tehát élnünk, ruházkodnunk, cselédet tartanunk, gyermekeket ruháznunk, neveltetnünk, ezek jövőjéről gondoskodnunk, lapot járatnunk, ha jut rá könyveket szereznünk, adót, özvegyárvaintézeti, Luthertársasági sat. díjat fizetnünk.

Magunk iránti kötelességünk tehát, hogy rajta legyünk, hogy földjeink minél hasznavehetőbbek legyenek is, hogy természetményünket s a consipatiót minél jobban tudjuk értékesíteni.

Földjeinknek minél termékenyebbeknek kell lenni! kivált ha a vocatorban az áll, hogy a hívek munkálják.

A hol a pap így szól, mint én már több mint 3 év óta minden gyűlésen sürgetem: „Adjatok kárpótlást ezért a munkáért, váltásatok meg, nektek is jobb lesz, a papnak és tanítónak is hasznosabb lesz,“ — ott a munkaértéknek sok huza-vona után sem ígérnek többet, mint a felét és jobb ügyhöz méltó őszinteséggel azzal okolják meg szűkmarkú ígértüket: „Az olyan munkáért, a melyet a papnak, rektornak szokás tenni, még ez is sok volna, ha nem tetszik, nem muszáj beleegyezni, hisz a Tiszteendő úr meg a rektor úr kéri a megváltást, nem mi unszoltuk bele. Mi álljuk azt, a mi a vocatorban van, megteesszük a munkát a hogy szoktuk.“ És a pap földjét 3—4 ujjnyi mélységre ugarolják azt is akkor, mikor már a curator vagy bíró uram azt látja, hogy minden ember elvégezte a magáét, vagyis akkor adják az evő kanalat kezünkbe, mikor már mindenki jóllakott, mitsem törődve azzal maradt-e még a tálban az ételből vagy sem; a pap buzáját két hétig aratják, mikor már a szem fele kalászából kipotyogott.

Ilyenkor a pap mit tehet? Vagy hadilábra kell állania népével, szolgabíróhoz futkosni, irkálni — vagy ez esetben a birkaegyügyűséggel azonos békesség kedvéért szenved a kárt, mit vele szenved a családja; a jövedelem forrása pedig hová tovább évről-évre apad utódról-utódra egészen le a vasúti bakter fizetéseig.

Ennyi árnyoldala van a hívek munkájának, fényoldala nincs is.

Lássuk a terménybeli fizetést. Ez jövedelmünk orozlánrésze. Különösen rozsbán, néhol borban is. Itt ott pár szerint fizetnek közvetlenül a papnak rozst, mit vidékünkön buzának csúfolnak. Hoznak apródonként, mellyel midőn a pap vasárnap vagy temetési beszédét készíti, 5—6-szor is fel kell szaladnia naponként a pallásra, mi ugyan nagyon elősegíti az eszmék sorakozását és társulását beszédében, mondom összehoznak apródonként 50 kila gízt, 50 kila gázt, összesen 100 kila gíz-gázt.

„Szűken van ugyan mérve — mint Gaál Mihály mondja — de legalább gázos.“ Milyent az Isten adott — mondja hivünk s a cséplő kivallja, hogy buzgó hivünk a „pabért“ a szénán készítette ki ocsuból. Szigorával azt éri el a pap, hogy messze földön rozsnak, zsarolónak híresztelik ki.

Másutt az előjáróság szedi be a néptől mi ugyan célszerűbb volna, de ebben sincs nagy köszönet, mert kisebb egyházakban a curator, a bíró az egész falu népével áll atyafiságban, sógorságban komaságban; az elnézésnek tág tere nyílik, s így aztán hoznak szemetes buzát, vizes bort.

„Nunc veniamus ad fortissimum virum.“ Hátra van még a fekete leves. Azt a gízgázt el is kell ám adni, mert az mind el nem kél a háznál s ha elfogyna, miből fedeznők a napi szükségleteket?

Megyünk egy zacskó mustrával a zsidóhoz.

Többszörre a szükség arra kényszerít, mert minket kik gabonás conventiót kapunk mindenütt az év vége felé és mindenütt utólag fizetnek, tehát szinte ki vagyunk éheztetve egy év óta, — hogy el kell adnunk korán, nem várhatunk tavaszt, később 20—25%-tel is emelkedik az élet ára és szenvedjük a 100—200 frtnyi differenciális veszteséget.

Körmünkre ég a szükség. Kínáljuk, sorba járjuk Icziget-Spicziget, s ezek elpanaszolják, mily sokat vesztek tavaly megvett gabonánkon. Immelámmal fél válról beszélnek velünk.

Ha vennének is csak prima buzát vennének, „de a tisztelendő úr csak olyan összehordott, egyik-től rostaalja, a másiktól konkolyos, a 3-diktól vadzabos, a mellett könnyű; nem használhatom, hisz elrontanám vele többi szép gabonámat.“ Azonban, hogy ne mondja azt a tisztelendő úr, hogy „nem nézek a barátság ra adok érte ennyit meg ennyit“ legalább hatvan krajczárral kevesebbet, mint a hogy előtte való napon megvette szomszédom rozsát. Nem adom, nem adhatom.

Szekereket fogadok, beviszem a legközelebbi heti piacra, hol több a vevő, nagyobb a kereslet.

Nagytiszteletű, Tisztelendő Urak és testvérek! Ültek e már teli zsákokon? Vittek e már consipatiós rozst? Elmélkedtek e már teli zsákokon a magyarhoni protestáns papi miseria felett?

Sorakozol a buzás kocsik mellé, kinyitod a zsákokat, hogy lássák a portékát; körüljársz, kérdezősködöl, ki mire tartja buzáját; összehasonlítod a tieddel s megállapítod az árát, mire fogod tartani. Jön a vevő nézi gabonádat, azt sem kérdi mire tartod, mit engedsz belőle s szótlánul tovább halad. Jön a másik, az is elsiet; a harmadik sem mutat kedvet a vételhez.

Visszajön az első s már akkor ígér, de sokkal kevesebbet, mint a mennyit otthon kaphattál volna, a másik is jön és 20 krral kevesebbet ígér az elsőnél.

Jön aztán a hazai zsidó Iczig-Spiczig s kérdi: „Tisztelendő Uram van-e jó vásár? Ejnye, ejnye, de kár, hogy így leszállt a gabona ára. Higyeje el most már annyit sem adhatnék érte, a mennyit otthon ígértem. Mit csinál vele? haza viszi és hiába fizeti a fuvar? Azt ne tegye, egy hét múlva megint olcsóbb lesz, 60 krral is lejjebb száll. Tudja mit? adok érte ennyit meg ennyit.“ Negyven krajczárral kevesebbet ígér mint otthon, a mi mérőként sőt métermázsánként is nagy veszteség.

Mit csinálj? oda adod. Hja! mert Iczig-Spiczig módba hagyta Kolischt, Lichtmannt meg Diamantot egymásután, hogy ígérgeessenek. Más vevő meg alig van a piacon, ki készpénzzel tudna azonnal fizetni.

Igy vagyunk e terménybeli fizetéssel. Akár mit is csinálunk, csak az alját kapjuk.

A pénzbeli fizetésnek azonban nincsen alja, akár milyen gyűrött, piszkos bankó csak olyan értékű, mint a présből ma kikertült uj bankó. Nem kell vesződnünk elárusításával. Egyszerre ezresbankót

ugy sem kapnánk évnegyedenként, a százashankót meg csak felváltaná a régi „barátság“ czimén Iczig-Spiczigünk is jó szóért.

Aztán legalább tudnók mennyi jövedelmünk van, ahhoz képest takaroznánk, meddig a takarónk ér. Be lehetne osztani jobban fizetésünket, rendezni háztartásunkat, megállapíthatnók évi budgetünket. A természetbeli fizetés ugy viszonylik a pénzbeli fizetéshez, mint a műveletlen vad indiánok cserekereskedése a modern kereskedéshez. Elefántcsontokat, agyarakat adnak, aranyat, gyémántot, — üveggyöngyökért. Mink is tiszta buzát mérünk hiveinknek, Jézus hamisítatlan tiszta igéjét, — rostaaljat, konkolyt, ocsut, vadzabot és vadrepczét kapunk helyébe.

A cserélő, ha nem nyer a csereportékán, nem adja azt oda. De mi papok már odaadtuk, átadtuk magunkat hiveinknek és nem mondhatja senki közlünk: „Ha jó minőségű gabonát nem adtok, nem hirdetem, vagy én is ocsuval hirdetem az ígét, nem keresztelem meg gyermekeiteket, nem esketem meg ifjaitokat, nem temetem el halottaitokat.“

Jól mondja Gaál Mihály kedves földim, hogy minden lelkész az egyházegyetem hivatalnok, s nem tisztán a helyi gyülekezeté.

Jogai vannak az egyházegyetemnek minden tisztviselőjéhez, kötelességeket ró reája, legyen kölcsönös a jog és kötelesség; legyen tehát kötelessége is az egyházegyetemnek minden lelkésze irányában.

Ha valamely lelkész nem az evangeliumon alapuló pl. pápista tanokat hirdetne nyilván a szószékről s feltéve, de meg nem engedve, hogy ez hiveinél köztetszéssel találkozniék ugy, hogy a felsőbb egyházi hatóság előtt formyszerű vádat nem emelnének is ellene; ha a közegyház bármily uton tudomást szerezne is az ily lelkész illetén tüzelmeiről, az ágost. hitvallás aláásásáról, specialis római tanok terjesztéséről, bizony az egyházegyetem porbe fogná azt a lelkészt és hivatalától jogosan megfosztaná, mert az ágost. hitv. evang. egyházegyetem jogait, sértené meg, ha az e czélra felszentelt helyiségek bármelyikében is ezen egyház létalapját felforgató tanokat hirdetne. Minden pap az egyházegyetem képviselője a helyi gyülekezetben s minden evang. hitrokonnak jogai vannak minden helyi gyülekezet papjához a lelki jók elfogadására vonatkozólag addig a meddig az ő munkaköre kiterjed. Ha minden ev. hitrokonnak jogai vannak minden evang. pap iránt, természetes, hogy kötelességei is legyenek. Mert a jog és kötelesség viszonylagos.

Ime azonban kenyeret nem ad az egyházegyetem papjainak, de elvonná azt a lelkésztől, ha hivatásáról megfelelkezve oly tanokat hirdetne, mely ugyanazon társulat létét és fenállását fenyegetné.

Azért jól tennék evang. Sionunk őrei, egyházi és u. n. világi oszlopférjai, ha majd összeülnek f. é. decz. 5-én Budapesten a zsinaton, gondolnák meg, hogy a papságot és tanítókat fel kellene menteni anyagi existenciája bizonytalansága miatti gondoktól.

Legyen bár kevesebb az a fizetés, de bizonyos. Hisz az egyházegyetem, ha zsinaton nyilatkozik, Ő Felsége a király szentesítésével országgyűlés erejével bíró törvényeket szabhat, s mi volna szükségesebb, égetőbb, mint az egyházi adó behozatala s kötelező volta országszerte; az egyházi tisztviselőknek egy központi pénztárból való díjazása, miáltal az egyházegyetem hatalomban is nyerne, mert a dunáninnyi terület többsége szemében hirhedt zsinati 2-dik §. feleslegessé, tárgytalanná válnék, mely a panslaviszt must kánoni vétségnek jelenti ki.

„A kinek a kenyerét eszem, annak a nótáját fujom.“ A pánszláv papok és tanítók nevetséges henczegekkel felhagynának, ha az egyházegyetemtől huznák évi honoráriumait, mert ez megvonatván a kompromittáltaktól, a többi hajlammal bírónak elmenne kedvük hazaellenes üzelveik folytatására.

Azért nagytiszteletű papi értekezlet, kérem ezen ügyet behatóan tárgyalni, ha lehet, Gaál Mihály testvérünk zsinati törvényjavaslatához elvileg csatlakozni, a zsinatra választandó követeket ily szellemű ténykedésre utasítani méltóztassék. Én — másokkal együtt — rámutattam egy nagy égő sebre egyházunk testén, ha ezt a zsinat sikerrel begyógyítani igyekeznék, úgy kár a kidobandott pénzért, mit a zsinatra költünk, mert nekünk §-unk van elég, de nekünk ha nem is kalács, mi teljesen megilletne bennünket, de legalább k e n y é r kell, hogy táplálhassuk magunkat illően, nevelhesük gyermekeinket az egyház üdvére, a haza felvirágzására.

Valamikor egy híres német költő e szavakkal halt meg: „Mehr Licht“ — ma a legtöbb kiéheztett, haldokló protestáns pap e sóhajjal bucsúzik aggódó övétől „Mehr Brod“ — Dixi et salvavi animam meam.

Szilárd János, domonyi lelkész,
pestm. papi értekezleti jegyző.

B E L F Ö L D .

A tolna-baranya-somogyi esperesség f. hó 22. és 23. napjain Kölesden, a vallás felekezeti testvériség ezen kiváló helyén következő nevezetesebb eredménnyel tartotta ez évi közgyűlését.

Első nap reggelén Sántha Károly egyházmegyei főjegyzőnk, eddig elmondott valamennyi verses imái között talán legszebbikével végezvén áhítatosságunkat, a gyámintézeti offertorium 37 frt. 27 krt. jövedelmezett.

Esperességünk büszkesége Nádosy Kálmán felügyelőnk üdvözölvén a számosan egybegyűlt egyház napszámosságait sajnálatának adott kifejezést, hogy szeretett elnöktársát, kit előbb kedves leánya súlyos, tartós betegsége ejtett bánatba, majd meg őt magát döntvén ágyba, hol hetek óta élet és halál között lebegett, — nem tisztelheti oldalánál; de immár örömmel jelentheti a jövőben várható felépülését és azért is e gyűlésből őt üdvözöltetni javasolja. Megemlítvén továbbá a pécsi ünnepély alkalmából Ő Felsége a Király előtt tett elnökségi tisztelgésöket, a mikor is e föld legjobb szívé uralkodójával volt alkalma beszélhetni egyházmegyénk minden egyes kiküldöttjének, valamint jelentvén Kurcz György volt felügyelő elhalálozását és üdvözöl-

vén a vendégfogadó, buzgó és a közel jövőben 15000 frt. összegben már összetakarított tőkével új templomot építő gyülekezetet, melyhez istentől számára jó sikert kíván; — a gyűlést megnyitottnak nyilvánítja.

Alesperesünk jelentésében szintén sugárzó örömmel emlékszik meg Ő Felsége által történt kegyes fogadtatásokról, örömmel szeretve tisztelt püspökünk kinek ez év folyamán lesz 25 éves jubileuma, tisztségében való megmaradásáról, örömmel a Leopoldiánura esperességünkben felküldött 257 frt. 02 kr.összegekről, de fájdalommal a római keresztyén testvérekkel folyton történő összeütközésünkről az elkeresztelés és áttértetés tárgyában, kik bár fogadnák már el valahára derék kultuszminiszterünk jóakaró atyai intését, hogy a hol hitbuzgóság a hazaszeretettel karöltve jár, ott magoktól megszűnnek az ilyféle bosszúságok.

E jelentés keretében azonban egyházmegyénkben mindinkább felszínre kerülő oly felette szomorú jelenségekről kellett igen nagy sajnálattal megemlékeznie, és azokat világi főjegyzőnk indítványára azonnal első nap tárgyalás alá is bocsájtania, melyekre nézve a vigasztalás csak az lehet, hogy egy két gyümölcs miatt még nem korhadt a fa. Személyi ügyek voltak azok valamennyien. Volt ott lelkész, tanító, gondnok, presbyter, ép csak a dékán hiányzott még a sorrendből. Tiszteletlenséget tanúsított az egyik a halottal szemben, kit minden assistentia nélkül kellett temetni, meg a kehellyel szemben, mely a szentség kiszolgáltatása után az oltár előtt pap, harangozónak ivópohárul szolgált, ez volt a Péterügy; a másik a pap, presbyterium és az elnökséggel szemben a Heiszterügy; a harmadik a választó egyház bizalmával szemben, a váraljai gondnokügy; és asszonyi pletyka, hivatlan prókátor tiszteletlensége a Vargaügy stb. — úgy hogy, — sajnos de igaz, — elpocsékolatott az egész délután 2 óráig tartó drága idő.

Mielőtt azonban esperesünk helyettese az egyház őrtornyáról leszállott volna, említést tett még a várva várt zsinatról, melynek mielőbb jöjjön el az ő országa. Megtiltatta a leányegyházak rendes pecséttel való hivatalos levelezését. Tiltakozott keményen a somogy megyei közigazgatási bizottság egyik azon parancsolata ellen, mely nem a rendes úton a falu jegyzője által egyik tanítónak kézbesített azon lakonikus meghagyással, hogy magyarul tanítson az úr, mert különben baj lesz. E rendelet aztán egy kis vitát is rögtönzött, mely azonban csakhamar csillapult, miután a magyar tanítással egész tolna-baranya-somogy nemcsak egyetértett, hanem e tekintetben a népiszkolai bizottság jelentése szerint iskoláink közörömünkre óriás léptekkel haladnak előre, példának véve ez ország első polgárát, Ő Felségét szeretett királyunkat, és így e famozus rendeletnek csak szokatlan módon történt kézbesítése ellen határozatott kifogást emelni nevezett megye alispánjánál.

Midőn így a lelkek 5 órán át kifárasztattak igen vig kedélyességgel költetett el a közebed, melynek folyamán a györkönyi lelkész társnak az a jó ötlete támadt, hogy a vezetése alatt hamarosan szervezett bandájával azt minékünk fűszerezze, és ez élvezetért a cigány módra gyűjtött 15 frt. 45 krral a gyámintézetet megörvendeztesse.

Másnap felolvastatván a pénzügyi és algymnaziumi nagybizottság jelentései ezekkel kapcsolatban kiemelendő

igazgató urunk emlékirat alakjában benyújtott azon javaslata, mely szerint kitűnő algymnaziumunk főgymnaziummá való lehető szervezése beható tanulmányozás tárgyává tétessék, a mit a nagybizottság és e közgyűlés is örömmel üdvözölt. Továbbá megismertetvén a népiskolai bizottság jelentése, e szerint tanügyünk minden tekintetben kitűnő és példányszerű. Végül a gyámintézeti bizottság jelentése jött a sorrendben, és ennek jelentése szerint gyűjtöttünk összesen csak 166 frt. 48 kr., a miből 30 frt. Pálfának, 15 meg Marázának lett oda ítélve.

Kérvényeink sorrendjéből kiemelendő a lelkész és tanító-köröké, a melyek értelmében a lelkész és tanítói fizetések egyetemleges, érdemszerű és méltányos rendezése a közeledő zsinat akut tárgyává tétessék, valamint ugyancsak figyelmébe ajánlandó a kerületi és egyházmegyék geographiai kikerekítése olyformán is, hogy ily esetek, mint Kis-Apostag 400 lelket felül számláló leánygyülekezet, ne mint eddig pestmegyéhez Dunaegyházához tartozzék, melylyel a Duna miatt sokszor épen nem közlekedhetik, hanem természetesen Dunaföldvárhoz csatoltassék, megszűnnének. A Zsedényiánium ösztöndíjra ez évben, a mint a sorrend követeli, mert kérem minálunk minden, még a buzgóság is sorrendbe állittatik, egész katonásan — mint a ki már harmadszor folyamodik a némedi tanító ajánlatot.

Több egyéb jelentéktelenebb dolgok elvégzésével a gyűlés ugyancsak kettő után véget ért. A jövő gyűlés helyének kitűzése a tisztelt, erősen megéljenzett elnökségre bízott.

... ch r.

A brassói ág. h. ev. magyar egyházmegye július hó 26-án Bácsfaluban tartotta évi közgyűlését nagys. Fabiny Ferencz esp. felügyelő és nt. Moór Gyula főesperes elnökte alatt. Ezt megelőzőleg július 25-én esperességi értekezleten beható vita tárgyává tettek a közgyűlés tárgysorozatának fontosabb pontjai s ez alkalommal tartotta a gyámintézeti bizottság is a maga ülését. Július 26-án reggel 8 órakor a szép számmal egybegyűlt képviselők gyámintézeti isteni tiszteletra gyülekeztek össze a bácsfalusi egyház feldíszített templomába, végezvén az isteni tiszteletet Korbély Géza krizbai administrator lelkes, megragadó szónoklatával. Miután még papi gyónásra gyülekeztek az egyházmegye lelkészei és felügyelői, első sorban a gyámintézeti közgyűlés vette kezdetét. Felügyelő — mint világi elnöknek nagyszabású megnyitó beszéde után az egyházi elnök jelentése olvastatván fel; a segélyért folyamodó egyházak közül Brassó első, Fűrészmező második sorban ajánlatnak gyámintézeti segélyezésre; az egyházkerületi világi elnöki állásra — miután érdemes felügyelőnk a kijelölést nem fogadta el, közgyűlés egyhangúlag Bánó József-re adta szavazatát. Az ideiglenes pénztáros jelentésének és számadásának meghallgatása után ezen állás is Bohus Pál apáczai lelkészszel véglegesen betöltetett.

Gyámintézeti gyűlés befejezte után nyomban kezdetét vette az esp. közgyűlés, melyben mindjárt a főesperes évi jelentése kötötte le figyelmünket. Kiemeljük belőle a következőket:

Nagyt. és Tek. egyházmegyei közgyűlés!

„A csendes munkálkodásnak szentelt zajtalan esztendőnk egyike volt az 1890 július 1-től az 1891-ik évi július

1-ig terjedő időszak egyházmegyénk életében. Ha öt évvel ezelőtt megalakult esperességünket össze lehet hasonlítaniunk egy ujonnan emelt épülettel: akkor azt mondhatom, hogy ezen épületen az elmúlt közigazgatási évben nagyobb változtatásokat, átalakításokat szóval újításokat nem tettünk, hanem megelégedtünk azzal, hogy egyfelől az épület még nem egészen befejezett részeinek kiegészítésén munkálkodjunk, másfelől azon fáradozzunk, hogy úgy magok az épületben lakók között atyaifaságos jó viszony, mint ezek és az épület körül lakók között jó szomszédság jöjjön létre és tartassék fenn. Ezen legutóbb említett törekvéseinket szép siker koszorúzta. Az egyházmegyénk kötelékén kívül állókhoz való viszonyaink lényegesen javultak, a minek bizonyossága nemcsak azon körülmény, mely szerint az erdélyrészi magyar közművelődési egyesület a brassói magyar ev. egyházközségnek 1887 ápril 13-án 32. évre megszavazott évi 200 frt segélyét — melyet sajnos félreértések következtében két éven át visszatartott — a jelen 1891 jun. 12. igazgató-választmányi ülésén újból folyósította, hanem általában azon kedvezőbb magatartás, melyet irányunkban az egyes hatóságok és a társadalom tanúsítanak. A hála a viszonyok illetén alakulásáért első helyen vármegyénk érdemes új főispánját illeti, a ki elfogulatlan szemekkel tekintvén egyházmegyénk helyzetére: a hatóságokkal és a társadalommal való békét együtt működésünk iránt kifejezett óhajátunkat hivatalba lépésekor épen oly őszinte jóindulattal fogadta, mint a minő őszinte bizalommal azt tisztelgő küldöttségünk ő méltósága előtt kifejezte. De elismerés illeti azután egyházmegyénk két felügyelőjét nagys. Fabiny Ferencz és Rombauer Emil urakat is, a kik a jelentett alakulások munkálásában fáradszók voltak.

Nagy mértékben hozzájárult az ilyképen javult helyzet megszilárdításához főt. és mélt. Zelenka Pál püspök úrnak 1891 márcz. 12. 13. 14. 15. és 16. napjain közöttünk történt időzése, a melyért neki ezen okból is méltán hálával tartozunk. Majd így folytatja: A mint anyaszentegyházunkban általában, úgy egyházmegyénkben is igen sok bajnak végoka a szegénység; ez pedig legnagyobb részt az egyes egyházak rossz gazdálkodásából származik. Az egyes egyházközségek pénzkezelése a részben arczátlan pénzkezelőkkel és könnyelmű presbyterekkel, nem csak lehetetlenné teszi a jobb gazdálkodást, hanem valószínűsíti a Golgotháját képezi a jobb törekvésű lelkészeknek. Állítsuk fel az egyes egyházközségek alapjainak és alapítványainak jobb kezelése céljából az egyházmegyei központi pénztárt és kettős eredményt fogunk elérni: megint egy melegágyát romboljuk szét a békétlenségnek az egyes egyházakban és megint egygyel szaporítjuk azon biztosítékok számát, a melyek az egyes egyházak anyagi emelkedésére néznek.“

A részletes jelentés szerint: Az egyházmegye lélekszáma 17998, a kereszteltek száma 632, a törvénytelen szülöttek száma 69. Halva született 26, confirmáltatott 308, úrvacsorával élt 4810 lélek; eskettetett 129 pár és elhalt 420 lélek. Hivatalbeli változások voltak. Hosszúfalu-Alszegen, hol Terray István helyébe Paizs György választott vallásánitónak; Apáczán, hol a lemondott Rombauer Emil helyébe Debitzky Mihály baróthi gyógyszerész választott meg felügyelőnek; Brassóban, hol

Kovács Andor segédlelkészi állásáról lemondott s eltávoztott; Hosszúfalu-Fürészmezőn, hol a lemondott Dendely Samu helyébe Boór Jenő tokaj-újhelyi missionarius választott lelkésznek; Krizbán, hol Örtel János lelkész állásától felfüggesztetett s Korbély Géza budapesti segédlelkész rendeltetett ki helyettesül; Pürkereczen pedig Kocsis János tanítójelölt választott egyházi segédkezőül. Az anyagi segélyezések főösszege 918 frt 13 kr., az adományok és alapítványok főösszege 871 frt 80 kr., az építkezések és javítások főösszege tesz 2740 frt 15 kr. A tanköteles gyermekek száma az egyházmegyében 3190., ezek közül iskolába jártak 2716-an.

A terjedelmes jelentésért közgyűlés a főesperesnek meleg köszönetét nyilvánítván, ezután az esperességi ügyész dr. Vajna Gábor adta elő az általa elintézett peres ügyekről szerkesztett gondos évi jelentését. Tárgyalás alá került az esperességi számvevőszék által véleményezett egyházközségi, egyházmegyei számadások, költségvetések elbírálása. Időközben felmerült panaszok s a magtári ügyek elintézése után a lelkészek és tanítók javadalmazására szolgáló egyházmegyei alap létesítetett, jövedelmét képezvén az intercalaris jövedelem, bírságból befolyó összegek, nyomtatványok elárúsításából befolyó tiszta jövedelem s az egyes egyházak által fizetendő 1 frt évi járulék. Az egyes egyházak által kerítendő pecsétnyomók körirata meghatározatván, a Glosius-Artner féle segélyre özv. Kelemen Istvánné volt türkösi lelkész özvegye ajánlatik. Az esperességi központi pénztár tárgyában tett esperesi indítvány elfogadtatik, pénztárosul Szontagh Gusztáv realisk. tanár választatik, főesperes ellenőri megbízást nyer. Egy vallásitanítási bizottság lett szervezve, melynek hatáskörébe fog tartozni, a körlelkészek jelentésének tárgyalása, a népiskolai kimutatásnak elbírálása s a vallásitanítási óratervek jóváhagyása. Elnöke lett Rombauer Emil, tagjai a körlelkészek. Az esperességi jegyzők teendői szabályoztattak, a ministeri rendeletek és országos törvények gyűjteményei mult évi határozat értelmében megrendeltettek: a bírságolásra vonatkozó tavali határozat oda módosított, hogy minden bírságolás előzetes megintést tételez fel. Esp. felügyelő buzdítja az egyházmegyei követekeket a kerületi gyűlés gyakori látogatására s lelkes szavak kíséretében 20 frtot ajánl fel évről évre egy képviselő úti költségeül, melyhez, — hogy minden évben legalább két hivatalos képviselője legyen az egyházmegyének — az esp. közigazgatási pénztár szintén 20 frttal járuland, megállapítván a a kiküldetés sorrendjét is. Az idei kerületi gyűlésre kiküldettek az elnökség, Rombauer Emil, Gödri János, Skita Mihály, Borcsa Mihály, Kis Árpád, Bohus Pál, Deák Sándor, Pap György. Borcsa Mihály és Kis Árpád részére az útiköltség kiutaltatik. A tályai egyháznak 2 frt adomány szavaztatott, Felső-Lövőnek a Wimmer emlék tárgyában intézett kérés szövege az egyházak meleg felkarolásába ajánlatik. Végül az indítványok tárgyalására kerülvén a sor, kimondatott, hogy az egyházi képviselők minden alkalommal saját egyházuk részéről fizetendő napi díjban részesüljenek és pedig a lelkészek 2 frt más képviselők pedig 1 frtra tarthatnak igényt a fuvar költségen kívül.

Röviden ismertettem esp. közgyűlésünknek lefolyását, annak 80. pontból álló tárgysorozatából csak is a fonto-

sabbakat, a közérdekűeket emelvén ki. Befejezésül megemlítendőnek tartom az öreg Borcsa Mihály Bácsfalu derék lelkészének nemes lélekre valló azon ajánlatát, mely szerint a közebéden begyűlt 17 frtnyi papi özvegy-árva alapot sajátjából 100 forintra egészíté ki. E szép cselekedet méltó befejezése volt a közgyűlés csendes, higgadt mederben lefolyt tanácskozásának.

Bohus Pál.

ev. lelkész.

Az aszódi ág. ev. algymnasium. (Válasz D. Gy. úrnak a mult számban közölt cikkére.) Szép remény hajnalcsillaga, jobb jövőndő boldog világának tündérképe röpköd játszi enyeltéssel szemem előtt azóta, hogy D. Gy. úrnak az „Ev. Egyh. és Isk.“ mult heti számában az aszódi algymnasiumról irt lelkes sorait elolvastam.

Ime tehát, az idealis törekvések iránti érdeklődés, a tanügy iránti lelkesedés nem halt még ki egészen egyházunk tagjaiból! Akadt egy férfit, egy pestmegyei ev. lelkész, a ki az iskolaügy iránti szeretetétől ösztönözve nem kis bátorsággal emeli fel szavát, hogy a protestánsokat a zsidbasztó közöny végzetes álmából felrázza. Nehéz ugyan a dermesztő álomból valakit felkölteni, rendesen hiábavaló a felriasztás minden kísérlete. Tovább alszik az alvó mindaddig, míg véletlenül magától föl nem ébred.

Nagy fába vágta tehát fejszét D. Gy. úr, de annál nagyobb dicséret és elismerés illeti érte. Vajha lelkes szövege ne maradna kiáltó szó a pusztában!

Teljesen átérzem ugyan a cikk nemes intencióját, mégis kénytelen vagyok az állapotok hü feltüntetésével némileg módosítani azt a túlságos sötét képet, melyet D. Gy. úr, vezetve buzdó lelkesedésétől, az aszódi gymnasiumnak még ez évben történő kimulásától rajzol.

Nem azért szólok, hogy D. Gy. úr lelkesítő buzdításának hatását s eredményét csökkentsem, ellenkezőleg, épen azért vagyok kénytelen felszólalni, mert útjába szeretnék vágni azon eshetőségnek, hogy a szóban levő jóakaró cikk azon ügynek, melynek használni kíván, esetleg kárára váljék.

Az aszódi ev. algymnasium immár fennállásának 104. esztendejében van. Mostoha viszonyok közt folyt le ez évszázad fölötte. Volt idő, mikor minden támasz nélkül magára hagyatva állott; volt idő, midőn általános lelkesedéssel vette körül a főurak, a hitsorsosok és a nagy közönség támogatása; majd ismét magára maradt s jó ideig csak abban változott helyzete, hogy csekély segítségben részesült. De mindenkor, minden időben diadalmasan küzdött a nehézségekkel; mindig azon iparkodott, hogy a kor színvonalán maradjon s szolgálta buzdón s telkesen a protestáns nevelés szent ügyét. Az alkalmazott tanárok csekély javadalmazása mindig nagy aránytalanságban állott ugyan, az általok végzett szellemi munkával, de az ő buzdóságuk — egyesülve a gymnasium lelkes vezérlő férfjának bölcsességével és kitartó, fáradhatatlan tevékenységével — sohasem lankadt s e két tényező volt az, mely az ügyet veszni nem engedé.

Az 1883-iki középiskolai törvénycikk folytán az állam kormánya mindig fokozódó újabb és újabb követelményekkel állott elő. Az iskola iparkodott ezen követelményeket lehetőleg megvalósítani, úgy hogy most már megfelelő épületben van elhelyezve. A kormány legfontosabb követelményének: a rajzterem és téli tornaterem be-

rendezésének is ideiglenesen elég van téve. A szertárak s a könyvtár, melyeknek hiányos felszerelése a kormány részéről állandó kifogás tárgyát képezte — az elmúlt tanévben 800 frtnyi költséggel fejlesztve, ma már olyan állapotban vannak, hogy kifogás alá nem eshetnek s az évenkénti csekélyebb gyarapodás is ki fogja elégíteni a szigorúbb követeléseket. Szóval a gymnasium az utóbbi években nagy átalakulásokon ment át s ezen átalakulások felett a kormány ellenőrző megbizottja is kifejezé megelégedését. S ha ezekhez hozzávesszük, hogy a tanulmányokban való előmenetelt a kormány ellenőrző megbizottja soha sem kifogásolta, sőt nem egyszer dicséretben részesítette, kérddheti ezek után az olvasó: mi hát a baj? hol fenyeget a veszély? Mért huzza meg D. Gy. úr a gymnasium felett a halálharangot? S a harang megkondítása után miért szólítja fel a protestánsokat „a vihar által elkapott sajkának megmentésére?”

Röviden megfellehetünk rá.

A gymnasium anyagi ereje oly csekély, hogy az eddigi felszerelések s berendezések szükséges összeget alig-alig birta fedezni. A tornaterem és rajzterem felállításáról is le kellett volna mondania anyagi erejének csekélysege folytán, ha a bányakerületi ev. leányiskola közbejött felállítása ezen a téren a gymnasium feladatát könnyebbé nem teszi. A leányiskola helyiségében, a kastélyban ugyanis már a mult tanévben berendezte a gymnasium a rajz- és téli tornatermeket, ingyen kapván a helyiségeket a leányiskolai bizottság szíveségéből. Ez csak ideiglenes berendezés volt ugyan, de a bányakerületi ideiglenes bizottság protestáns érzülete erős biztosíték arra nézve, hogy a kastélynak elkülönített szárnyában (mely lakóknak lesz bérbeadva) a gymnasium is megkaphatja a szükséges termeket — ha nem is ingyen, de megfelelő pénzüsszegért — a torna- és rajzterem állandó berendezésére. Ezt annál is inkább remélhetni, mert szép példa van előttünk: egy felvidéki város katolikus főgymnasiuma ingyen átengedte téli tornacsarnokát az ugyanazon városban levő protestáns gymnasium használatára.

Az említett kiadásokat még meggyózi a gymnasium. De a baj csak most következik.

Az aszódi gymnasium régi tanárai látván a gymnasium bizonytalan állapotát, mind eltávoztak nagyobb fizetésű és állandóbb állásokra, főgymnasiumokba; a kik helyükbe jöttek, ismét eltávoztak s így a tanári kar egy része évről évre váltakozván, a gymnasium folyton abban a bizonytalan helyzetben van, hogy hátha nem kap megfelelő képzettségű protestáns tanárt?! Nem is csoda. Néhány év óta az egész ország, maga a kormány is, érzi a tanárok számában mutatkozó hiányt. Sokszor újra és újra ki kell írniok a pályázatot a megüresedett tanszékre még a főgymnasiumok is örülnek, ha kapnak akármilyen embert, csak tanári pályán legyen. Különösen nagy a hiány protestáns, illetve ág. hitv. ev. tanároknak. Erzik is e hiányt évente a protestáns középiskolák.

Ha tehát még az aránytalanul nagyobb fizetéssel díjazott állásokra is alig kaphatni középiskolai tanárt: csoda-e, ha a szegényesen díjazott állásokra még nehezebb embert kapni. Ez a baja az aszódi gymnasiumnak is. Ezen a bajon természetesen a tanári fizetés emelésével kellene segíteni. Sürgeti is ezt az állam kormánya szigoruan. De

erre már az aszódi gymnasium jelenlegi anyagi helyzete semmi kilátást nem nyújt. A tanári fizetések emelése biztosítaná a gymnasium jövőjét; a fizetéseknek mostani állapotban maradása biztosan előkészíti a gymnasium közeli halálát. A fizetések emelését azonban a gymnasium jelenlegi anyagi ereje nem gyózi; erre gondolni sem lehet.

Ez a főoka tehát annak, hogy az aszódi gymnasium helyzete nem csak bizonytalan, hanem — ha csak rövid idő alatt gyökeres segítségben nem részesül — reménytelen is. Itt van a veszély, erről az oldalról. Mit ér az iskola, ha megfelelő tanárokat nem kaphat?

A veszély tehát közel van. Nem lépte ugyan még át a küszöböt — a mint azt D. Gy. úr czikkéből gondolnók; — de már ott leskelődik az ajtó előtt. Nincs tehát még oly közel, a milyen közelinek D. Gy. úr festi. Az idén még nem szünik meg a gymnasium, de nem is szünhetik meg, mert a lefolyt tanévben oly lendületet vett, hogy a kormány néhány évi halasztást hallgatagon is megád a rendezkedésre és a fizetések rendezésére. De ha a gymnasium a legrövidebb idő alatt (mondjuk: egy-két tanév alatt) nem jut olyan anyagi helyzetbe, hogy tanárai fizetését fölemelhesse: akkor csakugyan kérlelhetlenül és késedelem nélkül be fog következni az aszódi gymnasium csendes kimulásának, vagy esetleg erőszakos halálának napja.

Mi a különbség tehát ezen helyzet és ama sötét kép közt, melyet D. Gy. úr rajzol az aszódi gymnasiumról?

A különbség a következő: D. Gy. úr így szól: Protestánsok! A vihar már elragadta a sajkát, segítsünk! Az aszódi gymnasium bukása már az idén biztosan bekövetkezik; siessünk segíteni, hátha megelőzhetjük halálát!

Én pedig azt mondom: A vihar még csak közeledik ugyan, de nem sokára biztosan el fogja ragadni a sajkát, ha nem sietünk azt mielőbb biztos révbe vinni! Az aszódi ev. gymnasium megszünése már csak néhány év kérdése; siessünk hát a segítséggel addig, a míg lehet, a míg nem késő, hogy megelőzzük bukását!

A D. Gy. úr rajzolta túlságos sötét kép minden jóakarát és esetleges jó hatás mellett, is nagyon könnyen kárára válhatnék az aszódi gymnasium látogatottságának. Mert sok szülő, ki gyermekét Aszódra taníttatta vagy taníttatni készül, nem fogja fiát Aszódra adni, ha olvassa vagy tudomására jut, hogy D. Gy. úr állítása szerint az aszódi gymnasium még ez évben ki fog mulni. Már pedig Aszódra a tanulók számának nagyobb csökkenése káros hatással volna a gymnasium jövőjére is, mert eddig még épen azon körülmény szolgált fontos bizonyítékul az aszódi algymnasium hézagot pótló szükségessége mellett, hogy tanulóinak száma mindig 100 vagy százon fölüli volt. Ezzel szemben akárhány algymnasium van hazánkban és pedig úgy protestáns, mint katolikus, melyekben a tanulók száma az 50-et sem éri el. Sőt olyan is van, a melyben 30 tanuló tanul. Ez tény, bármikor bebizonyíthatom.

A D. Gy. úr rajzolta borús, sötét képet látva, sokan így szólhatnak: ha már annyira van a dolog, ha már biztosan még az idén bekövetkezik a gymnasium bukása, akkor már hiába segítünk, már késő, oly gyorsan meg nem menthetjük!

Protestáns olvasók! Azon kép, melyet én rajzoltam, hiteles adatokon alapszik, hű, igaz s a valóságnak meg-

felel. A bajon még segíthetünk, a veszélyt még megelőzhetjük, még van idő rá, csak akarat, igazi protestáns buzgóság és lelkesülés kell hozzá!

Ha ez nincs, akkor hiába minden beszéd. Akkor a 100 éves multtal dicsekvő aszódi Petőfi-gymnasium megszűnése örökre szégyene marad a pestmegyei ev. esperességnek, a bányakerületnek, a magyarhoni ev. egyháznak, sőt még az egész magyarhoni protestantizmusra is vereség lesz ezen gymnasium bukása, s örök időkre hirdetni fogja a protestánsok közönyösségét és tehetetlenségét!

Igaz ugyan, hogy „rosz időket élünk, rossz csillagok járnak.“ . . . Nyiltan, őszintén szólva: bágyadtság, fásultság, tétlen várakozás vett rajtunk erőt, úgy az egyházi, mint különösen az iskolai kérdésekben. A protestáns egyháznak hajdan oly erős, egészséges szervezete ma sínlődésben van s a sorvadás fenyegeti. Mert nem szólva a tétlenségről, a zsidbasztó közönyről, a helyett, hogy egymást segítnénk, a helyett, hogy vállvetve munkálkodnánk: sokszor és sok téren egymás ellen működünk.

Az volt a baja az aszódi ev. gymnasiumnak is, hogy mindig kevés barátja, de több és hatalmas ellenségei is voltak. S mi több, ellenségek még saját táborában (az evangélikusok közt) is akadtak.

Mindezek daczára én bizom és reménylek. Hisz Sárkány Sámuel lett püspökünk. Ő igazi protestáns szellemű védője lesz egyházunk és iskolánk érdekeinek. De reményemet fokozza azon tudat is, hogy van még a protestánsok közt, van a pestmegyei esperességben is több lelkes barátja a tanügynek: főurak, egyházi és világi férfiak, a kikkel szemben D. Gy. úr lelkes szózata nem lesz kiáltó szó a pusztában.

K. A.

Papi installacio Badinban. A zólyomi esperesség kebelébe tartozó badini egyháznak tetszetős külsejű temploma f. é. július hó 19-én kedves és valóban örvendetes ünnepély színhelye volt.

A badini egyház, a zólyomi esperesség egyházainak zsengeje, mely csak 1875-ik évben szakadt el Garamszegitől az egykori artikulás egyháztól, melynek addig filiája volt; ez évi márczius havában első lelkészét, boldogult Kracsmer Ágost halálával elveszítvén, az elárult hívek mult hónapban ritka egyértelműséggel új lekipásztort választottak **Hrivnyák Sámuel** esp. segédlelkész személyében; kit a fentebb mondott napon Mockovcsák János főesperes lélekemelő ünnepélyes módon iktatott szép hivatalába.

Az ünnepélyt nem ugyan a hiu pompa külső fénye, hanem inkább annak egyszerűségében magasztos, benső tartalmában fényes s a lélekre épületes lefolyása, hatásában maradandó emléküvé tette a buzgó hívek szívében.

Az istentisztelet — melyen a hívek teljesen megtöltötték az eléggé tágas templomot — $\frac{1}{2}$ 10 óraker kezdődött a „Nejszvetjési“ bevezető ének elzengésével s ezt három ének követte, melyek közben az oltári liturgiát Molitorisz János garamszeghi pap végezte. — A harmadik ének elhangzása után Linder Mihály felsőmicsinyei lelkész lépett a szószekekre s Fil. IV. 1—4 választott sz. igék alapján szónoki bévvel és lendületes emelkedettséggel alkalmi beszédet tartott, melynek főtétele volt: Az apostol három intése a hívekhez és pedig 1. legyetek állhatatosak az Úrban; 2. munkálkodja-

tok az Úrban; 3. örvendezetek az Úrban. A sz. beszéd s ima után „Maradj meg kegyelmeddel“ kezdetű ének két versét énekelte a gyülekezet.

Ezután következett a tulajdonképeni lelkésziktató aktus. Mockovcsák János főesperes kísérvé Molitorisz János és Linder Mihály lelkészek által, az oltárhoz lépett, míg vele szemben az oltár előtt megállott a beiktatandó ifju lelkész, kihez a főesperes II. Tim. IV. 2. alapigéből kiindulva intézte tartalmas, mély értelmű, gondolatokban gazdag beiktató beszédjét, melyben az új lelkész figyelmét szent hivatásának magasztos feladataira és kötelmeire irányította s az Úr szólkertjének munkálásában kitartó lelkesedésre s a reábizottakban hűséges sáfárkodásra buzdította; majd a hívekhez intézé komoly intéseit, szívkökre kötvén, hogy mint az Úrnak igaz nyája, állhatatos szeretettel és hitbuzgósággal, ragaszkodó tisztelettel és bizalommal kövessék lelki pásztorkat az Úr szolgálatában, hogy örömmel és ne szorongattatással végezze körükben az Isten országának munkálását. Az ékesszólással tartott beszéd után az ifju lelkész letévén a szokásos fogadalmat, átvevé hivatalának jelvényeit és eszközeit: a sz. bibliát, agendát, sz. edényeket és a templom kulcsát. Végül a beiktatott lelkész ároni áldással megáldotta gyülekezetét s ezzel a templomban véget ért az ünnepély.

Azonban folytatása még következett a paplakon, a hol az egyház szives vendéglátása mellett egész estig nyúlt a hívek és vendégek kedélyes együttléte; az agapé mellett gyorsan mult az idő. Emiiteni sem kell, hogy jó kívánatokban, felköszöntőkben nem volt hiány. Az ottani róm. kath. plebános szintén részt vett az ünnepélyben; de az egyház felügyelőjének távolmaradása sajnálattal volt érezhető, a ki megjelenésében akadályozva volt.

Az ünnepélyt még becsesebbé s emlékezetesebbé tette a hívek jótékonyasága; ugyanis ez alkalommal új harang beszerzésére szolgáló alap javára eszközölt gyűjtés 19 frtot eredményezett.

Az Úr Lelke vezérelje az ő szolgáját ügykörében; legyen áldott munkája, hogy azokból, kik reábizattak, senki el ne veszzen, hanem mind megtartassanak úgy e földi, mint a mennyei haza hű gyermekeinek, a mi megtartó Istenünk dicsőségére!

Vitalis Gy.

Új orgona. A csernátfalusi ev. egyház új orgonájának felszenteléséről e becses lap egyik közelebbi számában említés tétetvén, felhíva érzem magamat, nem a felszentelésről, hanem az új orgona szerzéséről és annak minőségéről egyet s mást elmondani. És teszem ezt legkivált azon okból, hogy egy ecclatans példával mutassam be: miként szereztünk mi 150 frt készlettel egy 1650 frtos új és kellemes orgonát.

Egyházközségemben egy jó orgona, régen érzett szükség volt. A már 113 évig szolgált régi orgona jelen alakjában, sem a kor kívánalmainak meg nem felelt, sem a 33 méter hosszú és 12 m. széles templomot be nem töltötte, sem az istentiszteletet nem emelte. Tekintettel azonban arra, hogy az egyházközség e czélra alappal nem rendelkezett, az új orgona szerzése még előtem is csak pium desiderium lehetett, miért is egyelőre csak arra szoritkoztam, hogy a régi orgona kijavítva és kiegészítve használhatóvá tétessék. Ámde ehhez is pénz kell. Megkezdttem tehát a gyűjtést, önkénytes adakozásra hiva fel a híveket, — re-

mélvén, hogy így könnyű szerrel a javíttatás költségei majdcsak kikerülnek. Csalódtam; mert míg a gyűjtés 150 frtot eredményezett, addig a javítás és kiegészítési költségvetés szakértő által 930 frt.-ban állapított meg. Már-már lemondunk egy időre az orgona javíttatásáról, mikor Dangi Antal fia császári és királyi, aradi mű-orgona építő — átutaztában engemet is meglátogatván — bemutatta az 1890. évi aradi kiállításon aranyéremmel kitüntetett 10 változatú orgonájának rajzát és azon ismertetést, mely az „Alföld“ című lap 1890. évi folyamának 199 számában foglaltatik, — megvételre ajánlván azt. Mondanom sem kell, hogy az orgona kellemes rajzával s a kedvező bírálattal, — noha szakértő nem vagyok, — nagyon meglepett s bár nem sok kilátásom lehetett; megígértém, hogy orgona-művész jelenlétében a rajzot és ismertetést az egyháztanácsnak bemutatom. Ugy lett. És dicséretére legyen feljegyezve egyháztanácsunknak, az orgona harmad napon 1650 frton már megvásároltatott, — kimondván egyuttal azt is, hogy az összeg a hívekre három osztályban: 5 frt, 3 frt. és 2 frtjával rovassék fel. Így vásároltuk meg 150 frt. készlettel, látatlanul az 1650 forintos orgonát február 1-én, mely már május 24-én felavattatván, a közhasználatnak átadatott. Tanulság: „addig kell ütni a vasat, míg meleg.“

A mint már előbb is megemlítém, az orgona láttatlanul vétetett meg, — garanciát keresve és találva abban hogy a mű kiállításon arany éremmel jutalmaztatott, hogy az „Alföld“ című lap kedvező bírálattal ismertette, hogy a művészt és eddigi műveit Magyarország első egyházi és intézői fényes bizonyítványokkal tüntették ki. Igaz, igyekeztünk, magunkat a szerződésben — alapul véve az idézett lap részletes leírását — lehetőleg biztosítani; sőt az egyházmegyei elnökség is, mielőtt a szerződést jóváhagyó záradékkal ellátta volna, kiadta a rajzot és az ismertető közleményt egy szakértőnek — s csak annak kedvező véleményezése után erősítette azt meg. Daczára mind ezen előintézkedéseknek, aggodva vártuk az orgona megérkezését és felállítást s a bizonytalanságban nem egyszer tettük fel a kérdést: hát ha nem lesz az orgona megfelelő?

Aggodalmainkat eloszlata végre a felállított orgona felülvizsgálatára meghívott szakértőknek egyértelmű, kedvező bírálata. Ugyanis május 22-én délután nagytiszteletű Moór Gyula főesperes úr a helyszínen megjelent, — hol a helybeli egyház előljárói és nagy számú érdeklődő közönség jelenlétében, Jassik Gyula zenetanár, — a brassói róm. kath. egyház kitűnő orgonistája, mint az egyházközségnek és Stark Vilmos áll. isk. zenetanár — a brassói ev. magyar egyház kitűnő orgonistája, — mint az egyházmegyének felkért szakértői, az orgonát a legnagyobb részletességgel vizsgálat alá vették. A közel 3 óra hosszútartó vizsgálat alatt, a jelen volt hallgatóság nagy örömmel hallgatta a kitűnő orgonisták remek játékait és sokat gyönyörködött a kellemes változatu szép és diszes orgona hangjaiban; mikor is szakértők véleményeiket megállapítva, egyértelműleg az orgonát minden részeiben jónak, a szerződés feltételeivel megegyezőnek és így elfogadhatónak jelentették ki. Tekintettel azonban arra, hogy az új orgonák első éveiben leszoktak hangolódni, szakértők véleményezték, hogy orgonaművész két év elteltével az orgonát

még egyszer ingyen, — az utazás költségeit az egyház fizetvén, hangolja újra; mit orgonaművész készséggel elfogadván, — a hivatalos átadás és átvétel megtörtént.

Az orgona magassága: 4:3 méter, szélessége és vastagsága 3—3 métert tesz. A reneszánsz styben készült, tölgyfa színre festett és kellőleg aranyozott mű, már első tekintetre is igen kellemes benyomást tesz a szemlélőre. Változatai: fuvola 8', varázshegedű 8', principál 8', mixtura 2', fuvola 4', octav 4', celló 8', subbas 16', octáv és octavinó. A pedál mellett van a tutti register, melynek lábbali érintésére az összes sipok megszólalnak. A mánuelé 54, a pedálé 27 billentyűvel bír. A szabályozóval ellátott fujtató az orgona testben van — közvetlen közelében a legujabb szerkezetű s még eddig a ritkaságok közé tartozó, erős tölgyfából készült cup-szelládának. Különben is, az orgona minden egyes részlete a legkisebttől a legnagyobbig, annyi figyelemmel és pontossággal van kidolgozva, hogy mind azok, kik a részleteket egyenkint látták, a legnagyobb elismeréssel vannak a készítő iránt.

Kérdezhetné ezek után az olvasó: mi célja lehet az ilyen helyi érdekű dolog nyilvánosságra hozatalának? Megmondom. Kettős célból határoztam magam e sorok megírására; egyik: hogy reá mutassak egy oly egyházra, melynek szegény s legnagyobb részt napszámos hívei — még ma is, ezen egyháziatlan időben, tudnak és akarnak az egyházért lelkesülni; — és mert: egy-egy jó példából az apostol szavai szerint (Tit. 3. 14). Megtanulják a mieink is, hogy jó cselekedetekkel járjanak elől a szükséges hasznokra. A második pedig az; hogy az érdemet, a becsületet méltánylandó, Dangi Antal fia császári és királyi aradi műorgona építőt e helyen is, az egyházak és lelkész uraknak a legmelegebben ajánljam, kire mi, mint egy pontos, megbízható és szakképzett művészre, mindig tisztelettel emlékszünk vissza!

Csernátfalva 1891. július 10-én.

Kiss Árpád,
ev. lelkész.

K Ü L F Ö L D .

Svajczi levelek. (IV.) A szép Jurahegység lábánál — a sebes Rajna két partján fekvő, körülbelül 60,000 lakosú Bazelbe vezetem a t. olvasót; nem, hogy megbámultassam vele e gyönyörű vidéket; nem, hogy gyönyörködtessem a kékes-zöld hullámú Rajna habjaiban; de azért sem, hogy megismertessem ez ősi régi várost (Kr. e. 27.) százados közös magánépületeivel, fenséges templomaival és középkori stílusú kutaival, melyekkel kellemes ellentétet képeznek a pompás kertek legujabb divatú villáikkal, a középkor és a XIX. sz. e sajátos vegyülékével: hanem azért, hogy az emberekkel, közelebről ezeknek egyházi és iskolai viszonyai s az ezek által befolyásolt társadalmi életével ismertessem meg.

De ha a t. olvasó az itteni életnek bő, terjedelmes és alapos ismertetését vagy akár csak leírását is várja, csalódik: nem egyéb ez reflexiókkal kísért egyes kiszakított képeknél, úgy mint azok egy hazánkbeli szemlélő előtt fel tűnhetnek; természetes, hogy legfeltűnőbb s legérdeklőbb az, a mi nálunk nincs meg s ha van is, másképp van.

Ha vasárnap délután úgy 3 óra tájt — legyen eső vagy szép idő — kimegyünk az utcára, hatalmas föl- s alá hullámzó tömeget látunk. Bizonyára vásárnapi kirándulók. kik heti fáradaimaikat vagy unalmukat „a zöldben“ akarják feledni! Valóban kirándulók! csak hogy utjuk az istenházába vezet, hogy ott pihenjenek meg az egyik hét

fáradalmi után s ott merítsenek erőt a másoknak elvise-
léséhez. Hogy ennyi nép és pedig ennyi úri nép, egész
család apraja-nagyja, még az apa is templomba menjen
s hozzá még vasárnap délután: ez több mint szokatlan!
E kies városnak hét temploma van s csoda! minden vasár-
nap úgy délelőtt, — mint délután telve, alig van család,
mely nem az Úr házában töltené ez időt. Mily szomorú
ellentétet képeznek ezekkel a mi „üres templomaink.“ Hogy
e szorgalmas templomlátogatás nagyobb részét valódi vallás-
os szükségérből ered, azt csak egy pessimista tagad-
hatná. ki a jóban is rosszat, az erényben is bűnt lát: de
nem merném tagadni, hogy lényeges befolyással van rá a
traditio, a szokás is, mely ellen véteni — vétek: azonban
jobb a szokásszerű templomlátogatás is, mint semminő,
mert legalább meg van az alkalom, hogy ha egyszer meg-
nyílik az a közömbös, tán hideg szív, befogadhassa azt az
isteni Üdvözítőt; a kétségbeesett tudja, hol keresse a vi-
gaszt, a beteg hol a gyógyírt.

Es szorgalmas templomlátogatás amint egyrészt a családi
és iskolai nevelés gyümölcsének tekinthető, úgy másrészt
maga is egy új iskola, nem! egy második otthon a hívők számá-
ra mely a mindennapi-, a társadalmi életben tárja fel áldását.

Az istentiszteletnél nagy súlyt fektetnek a művészi
elemre is; az istentisztelet rendszeren hosszabb szép praelu-
diummal kezdődik, hogy egyengesse az ige számára a szív
rejtekeibe vezető utat; rá megzendül a hívők négyes
közéneke; hogy ez történessék az énekek dallamaikkal
együtt befoglalvák az énekeskönyvben; ez természetesen
előfelteszi a hangjegyek ismeretét, melyekben már a népis-
kola nyújt oktatást. Az énekek között számos olyan van mely
nálunk is használatos, így „Befiehl du deine Wege . . .“,
„Einen guten Kampf hab' ich.“ „Erhalt uns, Herr bei
deinem Wort“ (Luther), „Fröhlich soll mein Herze springen“
(Gerhardt P.), „Gelobet seist du Jezu Christ“ (Luth.),
„Jesus meine Zuversicht,“ „Vom Himmel kam der Engel
Schaar“ (Luth.) „Wach' auf mein Herz und singe,“ „Eine
feste Burg ist unser Gott“ stb.

Az éneklésnél nem használatosak a transziók.

A lelkész beszédét szabad textus alapján tartja; a
beszédnek hasonlíthatatlanul hosszabbak mint nálunk; a mi
közönségünknek nem igen lenne kedve ily sokáig hall-
gatni. A textus választásnál azonban feltűnő, hogy az úgy
nevezett pozitívek (supranaturalis) az új-testamentumból,
— a pozitívek által negatívoknak nevezett reformerek
az ó-testamentumból választják előszeretettel alapigéiket.

E két párt elkeseredett harczban áll egymással, ke-
vésbé a szószéken, mint inkább az egyetemen s még in-
kább az egyh. élet terén. Ez éles megkülönböztetés nem
csak a lelkészek és tanárok között, — hanem természetes
míg amott elvekkal, — itt csak szavakkal folyik a harcz;
egy pozitív a világot nem hallgatná meg egy reformer
szónoklatát s megfordítva: különös, még az egyetemi hall-
gatók közt is találkoznak ilyenek.

Szám tekintetében e két párt meglehetősen egyforma;
szellemi erejének megbíráására más hivatott, nem én. Leg-
újabb összemérkezés e napokban a főtemplom főlelkészi állo-
másánál és az egyetemen a dogmatikai tanszék betöltésénél
történt; az első helyen a pozitív, emitt a reformpárt győzött.

Szép dolog, ha a közönség is érdeklődik e theologiai
mozgalmak iránt; de komikus, ha a kávésnénikék is erről
disputálnak s a gymnáziumi gyerekek is már pozitívek és
reformerek, mielőtt még keresztények lennének.

Ami a lelkészeknek az állam- és egyházhöz való vi-
szonyát illeti, úgy az lényegesen különbözik a miénktől.

Fizetését a lelkész nem az egyháztól, hanem az ál-
lamtól, illetőleg a kantontól nyeri; így van ez kevés ki-
vétellel egész Svajczban; a legkisebb fizetés 1200 frank
(ez sem Eldorádó!) lelkészét azonban minden gyülekezet
maga szabadon választja, de csakis ideiglenesen öt évre;
ennek elmúltával; — ha nem tetszik — mehet a merre
akar; széles a világ. Temetési stólát nem húz, mert ilyen
nincsen; az ember ingyért halhat meg. Az anyakönyveket

nem vezeti, legfőlegb privát jegyzéket, melynek nincs hi-
vatalos értéke; ez különben természetes következménye
annak, hogy az állami törvények szerint a keresztség
nem kötelező s elfogadott a polgári házasság,
ugy hogy a lelkész ezeket nem vezethetné pontosan. Az,
hogy a keresztség nem is kötelező, bő szüretet nyújt a külön-
böző sektáknak, virágnak is mint buza között a pipacs.

Jóllehet a polg. házasság be van hozva, alig van rá eset,
hogy egy bázeli polgár elfeledné kikérni az egyház áldását.

Teljes vallásszabadság uralkodik; kivételt képez a
jezsuitarend, mely teljesen száműzött az egész országból s
részben a r. k. egyház, a mennyiben csak „religio tolerata“
nem „Landes Kirche,“ helyét a vatikani zsinat után kelet-
kezett „Alt-Katholische Kirche“ foglalta el.

Mennyivel jobbak e tekintetben a mi viszonyaink!

A lelkész állása, — mint látjuk — nem irigyelendő;
az által, hogy maradása vagy elbocsátása teljesen
a gyülekezet tetszésétől, mondhatjuk kegyétől függ, —
nagyon is függ a gyülekezettől, hol azután vagy mint a
szélkakasnak arra kell fordulnia, merre a többség szele
fúj, — vagy szilárdan megállva magára vonni a hívek ha-
ragját s öt év lefolyása után más ajtón kopogtatni. Azon-
ban ennek is meg van a maga előnye, mert a gyülekezet-
nek csak öt évig kell túrníe oly lelkészt, ki nem kell neki
s úgy az új lelkésszel helyre áll a béke.

De másrészt ez öt évi cyclus nem csak a lelkészekre,
de magára a gyülekezetre is káros, amennyiben az esetle-
ges gyakori lelkészváltozás paedagogiai és pastoralis szem-
pontból káros. Azonban azon tény, hogy a gyülekezetekben
az egyház iránti érdeklődés, szeretet meg van; hogy a
hívek a vallás szükségyszerűségéről, vigasztaló s megnyug-
tató erejéről életükkel tanuskodnak; hogy oly szívesen
lakoznak az Úr házában, — jele annak, hogy a fentebb
említett gyakori változások csak ritkán fordulnak elő. Lel-
készeiket általában nagy tiszteletben tartják, minek létre-
jöttéhez a hívek egyház iránti érdeklődésén s vallásosságán
kívül a lelkész is a magaviseletével hozzá járul. Damocles
kardja az az öt év!

Az iskoláról csak annyit, hogy ezeket az állam tartja
fen, miként az egyházakat; a gyermekek confessionális
különbség nélkül vétetnek fel; az épületek szépek, tágasak,
célszerűen berendezvék, miként azt a nevelés elmélete
követeli. A tanítókat szintén az állam fizeti; az iskola kö-
telezettség általános, miként nálunk — de az elemibe járó
iskolakötelesek nem fizetnek tandíjat s tanköny-
veiket is kivétel nélkül szegények és gazdagok —
az iskolától nyeri természetesen az állam költségén.
Puskapor helyett — könyvet vesznek; ez is fegyver. Így
azután érthető, hogy a szegény falusi paraszt is könnyebb
szívvel adja iskolába gyermekét.

A vallási oktatásra nagy súlyt fektetnek; hisz az
egyház és az állam között nincs collisio; tudják, hogy a
jó honpolgársághoz legjobb eszköz a jó vallási nevelés; ez
iskolai vallási oktatást hatalmasan támogatja a családi
élet s az istentiszteletek látogatása; a gyermekek nem a
világ, hanem a világban élő Isten számára neveltetnek.

Ebben az iskolában, ily oktatást nyert, az úr igéje ál-
tal megerősített, szorgalmas templomlátogató hívek mily
életet élnek, vallásos életük gyümölcseit, hogy érvényesítik
a társadalmi élet terén? Erről a legközelebb.

Dedinszky János, theol.

VEGYESEK.

Lapunk érdekében. Olvasóinkat tisztelettel
kérjük sziveskedjenek előfizetéseiket megújítani; a
hátrálékokat pedig törlesszék tartozásaikat.

Az esperességi és kerületi gyűlések főtisztelendő
s nagytisztelendő elnökeihez újól is azon alázatos
kérelemmel járunk: méltóztatassanak kegyesen gondos-
kodni, hogy a vezetősök alatt folyó gyűlésekről gyors és
megbízható tudósításokat nyerhessünk. *Szerkesztő.*

— **Kedves hír.** A napi lapok hirverője széthordta az egész országban s hozzánk is eljutott a lipői esperesség f. é. jul. 27-én tartott közgyűlésén a zsinatban való részvételre vonatkozó határozata. Lapunk egy jó barátja közli a határozatnak hallomás után leirt szövegét is, mely következő: „A lipői ág. hitv. ev. esperesség Ó csász. és apost. kir. Felsőének a zsinat egybehívására vonatkozó legkegyelmesebb engedélyét jobbágyi hódolattal fogadja s az ez ügyben kiadott egyetemes zsinati bizottsági határozatokat, valamint püspökének a zsinat tárgyában kibocsátott főpásztori levelét tudomásul veszi és amidőn ezen hivatalos iratokat az egyházakhoz, mint választó testületekhez a zsinati követválasztásoknak megejtése céljából le szállítja: kijelenti, hogy a dunáninnen ág. hitv. ev. egyházkerületnek a f. évi ápril 15-én tartott gyűlésében hozott zsinatellenes határozatát magáénak nem vallja s követeit utasítja, hogy a most tartandó kerületi gyűlésen oda hasanak, hogy az egyházkerület tegye meg mindazon intézkedéseket, amelyeket a zsinat megtartására nézve megtenni köteles. Végül utasítja az esperességi elnökséget, hogy az egyházaktól beérkezendő szavazatok felbontására s a zsinati követeknek megbízó levéllel való ellátására maga idején az esperességi gyűlést hívja egybe.“ Amen! áldás, dicsőség, bölcsesség, hálaadás, tisztesség, hatalom és erő ami Istenünknek mind örökkön örökké. Amen. (Jel. 7. 11.)

— **A Czinkotai ev. egyház közelmúltjából.** Ezen egyház kebelében múlt vasárnap megható ünnepély tartatott: különleg renovált temploma újra átadatott régi rendeltetésének. Az ünnepélyen, mert a felszentelésre felkért Török József főesperes úr hirtelen rosszul lett s más egyházi férfi felhívására immár nem volt idő, a helybeli lelkész egymaga fungált előbb magyar, majd tót nyelven nagy sokaságú és intelligens hívek előtt. — Az ihlettség és jóízlés, művészet és tudomány, ipar és szorgalom s mindenek felett a kegyes jöltevők megtették a maguk kötelességét, hogy e templom a maga egyszerű s mégis ünnepélyes nyugodtságával ez előtti méltóságában e mostani díszében vonzza magához mindazokat, kik a föld porától megszabadulva lélekben és igazságban óhajtanak fölemelkedni a felhők fölé, túl a csillagok miriádjain, az Úr trónja elé. — A renováció nagy művén közreműködtek a következő jöltevők és művészek: Az új oltár és szószék, melynek tervrajzát Novák Ferenc fővárosi építész úr szivességből készítette, s mely Komáromy Alajos rákospalotai aranyozó műhelyéből került ki — tisztán a helybeli hívek 17 év óta e célra gyűjtött filléres adományaiból létesült. — Ezen új oltárt öv. Fleischmann Károlyné sz. Bösze Augusztá, németországi szárm. úrnő, gyönyörű kivitelű oltári képpel „Jézus az olajfák hegyén“ ékesítette fel, melyet hazánk hírneves képműve Vastagh György úr igen jutányos áron, 500 frt-ért festett. — Ugyanezen úrnő a szentély festéséhez, melyet Schoitz Róbert úr, fővárosi m. kir. udvari festő félig ingyen eszközölt, 50 frttal járult, s az egyházat egy új ezüst kehelyvel s két virág-vázával, Szlanko Kolár Pálné, született Terényi Anna földmivelőné pedig egy úrvacsorai ezüst kancsóval ajándékozta meg. — A templom mozaik ivervezését Forgó István és Társa, budapesti czég a jó czél tekintetéből tetemesen leszállított áron eszközölte. Ugyancsak a restaurálás költségéhez tek. Szemők Pál, helyi felügyelő úr 30 frttal, nagys. Bossányi László országgyűlési képvis. úr 25 frttal, a csiktarcsai hívek 22 frt 80 krral, a csömöriek 26 frt 85 krral; czinkotai leánykák 15 frttal, egyes czinkotai hívek utólag még 30 frttal, négy úri nő 20 frttal járulni kegyesek valának. — Végül a jöltevők hosszú sorát bezárta, illetőleg megelőzte a helybeli lelkész családja, megörökölt Istenben boldogult két gyermeke emlékét egy sziléziai márványból készült keresztelőkövel 150 frt értékben. — Az ünnepélyt nem zárta be a szokásos bankett. A hol a szegények fillérei s kegyes lelkek adományai oly nagy mértékben vétetnek igénybe,

mint Czinkotán, ott nem volna ildomos nagy lakomát csapni. De a kegyes jöltevők s a közreműködő művészek egynémelyikét szerény asztalánál szívesen látta a helyi papné. — Áldottak legyenek ama jöltevők, kik a magok feleslegéből hathatósan segítézték szegény egyházunkat, s áldott legyen azon úrnő, ki ily módon örököltette meg emlékét a czinkotai egyházban századokra. Áldottak legyenek azon földmivelő híveink, kik tartós munkájukban meggedzett, megkeményedett kézzel oly sokszor hozták kis ajándékaikat, hogy isten-félelmőknek s minden jó és szép iránt fogékony lelküknek tanuságát adják. — Minden mi jöltevőinket, jutalmazza a legnagyobb jöltevő most és örökké!

— **Választások a késmárki ker. lyceumon.** Dr. Tátra György lyceumi felügyelő elnöklete alatt jul. 26-án megtartott kegyuri gyűlésben a jövő 3 évre igazgatóvá Zvarinyi Sándor a convictus és alumneum ephorusaivá Grósz Ernő és Palcsó István tanárok választottak. A lyceumi közgyűlések és iskolatanács jegyzője Kiszelly Ervin tanár lett.

— **Kantorválasztás.** A zólyom-lipcei egyház kántorául Klimó János községi iskolai tanítót választotta meg, kiből egyzersmind jelesen képzett organistát nyert.

— **Iskolatársak „ezüst“ találkozója.** Pozsonyban 25 év előtt a theologiai intézet hallgatói közül ötven bensőbb baráti kört képeztek s emlékül akkor csoportképpen lefénképeztettek magokat. A jó barátokat szétszórta az élet, kit erre — kit arra. Ez idén — 25-év múltán — találkoztak a régi jó társak. Ugyanis egyiköknek gyöngéd érzesű neje férjének kedves meglepetést óhajtván szerezni, meghívta a négy jó barátot vendégszerető házukhoz. Így történt, hogy július 8-án Szalay Lajosnál — ki később jogot is végzett s ügyvédé lett — Kis-Kőrösön mind összejöttek, névszerint: Böhm Károly a budapesti ev. főgymnasium igazgatója, Mockovcsák János besztercebányai főesperes-lelkész, Moesz Géza, selmezbányai ev. lyceumi tanár és Petrovics Soma szentesi pap. Képzelné, hogy a találkozás a lehető legszívveljesebb volt. Most újból lefénképeztették magokat. Őszintén kívánjuk, hogy új 25 év múltán ismét ép erőben találkozhassanak!

PÁLYÁZATOK.

A debreczeni ágost. hitv. evang. egyház segéd-tanítónőt keres, ki az előirt tantárgyakon kívül a kézimunkát is képes szakszerűen tanítani.

Évi fizetés 300 frt havi előleges részletekben. Az első év próba-év. Pályázati kérvények f. é. augusztus hó 15-ig a lelkési hivatalhoz küldendők.

Debreczen, 1891. jul. 20. *Materny Lajos* lelkész.

A besztercebányai ág. hitv. ev. algymnasiumban a latin nyelv és történelem (esetleg más tantárgy) tanításával egybekötött rendes tanári állomást töltendő be. Javaldalmazás: 850 frt. fizetés és 100 frt. lakáspénz. Okleveles pályázók hiányában nem okleveles egyén helyettes tanárral választatik, a ki 700 frt fizetés és 100 frt lakáspénzben részesül. A megválasztott állását szeptember 1-én kötelese elfoglalni. Az egyházi közgyűlésre címzett és kellően fölszerelt folyamodványok f. é. augusztus hó 10-ig az ev. lelkési hivatalhoz küldendők.

Besztercebánya, 1891. júl. 17. *Burkovszky Kálmán,* gymnasiumi felügyelő.

A Kis-hartai (Pestm) ág. hitv. evang. egyházba segéd-tanítót kerestetik. Fizetés: 365 frt készpénz, egy butorított szoba és ennek fűtése. Tanítási nyelv: német és magyar. Kötelességek: Az I. osztály vezetése, a kántor akadályoztatása esetén ennek helyettesítése. Az állás csak ideiglenesen, egy évre lesz betöltve. Okmányokkal felszerelt kérvények aug. 15-ig alulirothoz küldendők.

Galle Andor, evang. lelkész.